

ACORD
INTRE
GUVERNUL CANADEI
SI
GUVERNUL ROMANIEI
PENTRU PROMOVAREA
SI PROTEJAREA RECIPROCA A INVESTITIILOR

Guvernul Canadei și Guvernul României denumite în cele ce urmează
‘Partile Contractante’,

Recunoscând că promovarea și protejarea investițiilor investitorilor unei
Parti Contractante pe teritoriul celeilalte Parti Contractante vor fi favorabile
stimularii inițiativei în afaceri și dezvoltării cooperării economice între ele,

Au convenit cele ce urmează

Articolul I

Definitii

In sensul acestui Acord.

(a) "întreprindere" desemneaza.

(i) orice entitate constituita sau organizata in conformitate cu legea aplicabila, indiferent daca este cu scop profitabil sau nonprofitabil, proprietate particulara sau de stat, inclusiv orice corporatie, trust, parteneriat, drept de proprietate exclusiva, societate mixta sau alta asociatie, si

(ii) o sucursala a unei astfel de entitati,

(b) "masura existenta" desemneaza o masura existenta la data la care acest Acord intra in vigoare;

(c) "serviciu financiar" inseamna un serviciu de natura financiara, inclusiv asigurarea, si un serviciu in legatura sau auxiliar unui serviciu de natura financiara;

(d) "institutie financiara" desemneaza orice intermediar financiar sau alta intreprindere care este autorizata sa faca afaceri si este reglementata sau condusa ca o institutie financiara in conformitate cu legea Partii Contractante pe teritoriul careia este situata,

(e) "drepturi de proprietate intelectuala" inseamna dreptul de autor si drepturile conexe, drepturi la marci de comert, drepturi la brevete, drepturi la topografii de semiconductori cu circuite integrate, drepturi la secrete comerciale, drepturi ale amelioratorilor de soiuri de plante, drepturi la indicatii geografice si drepturi de desen industrial

(f) "investitie" desemneaza orice fel de activ detinut sau controlat, direct sau indirect printr-un investitor al unui stat tert, de catre un investitor al unei Partii Contractante pe teritoriul celeilalte Partii Contractante, in conformitate cu legile acestuia din urma, si include in special, dar nu exclusiv,

(i) drepturi de proprietate asupra bunurilor mobile și imobile și orice drepturi asociate cum sunt ipotecă, sechestră sau gajuri,

(ii) acțiuni, părți sociale, obligațiuni și titluri de creanță sau orice altă formă de participare la o societate, întreprindere de afaceri sau societate mixtă,

(iii) sume de bani, drepturi de creanță și drepturi privind prestații pe baza contractuală, având o valoare financiară,

(iv) good will,

(v) drepturi de proprietate intelectuală,

(vi) drepturi, conferite prin lege sau prin contract, de a întreprinde orice activitate economică și comercială, inclusiv orice drepturi de cercetare, cultivare, extracție sau exploatare a resurselor naturale.

dar nu desemnează bunuri imobiliare sau altă proprietate tangibilă sau intangibilă care nu sunt dobândite în vederea sau utilizate cu scopul unui profit economic sau alte scopuri de afaceri

Orice modificare în forma unei investiții nu va afecta caracterul său de investiție

(g) "investitor" înseamnă

în ceea ce privește Canada

(i) orice persoană fizică care posedă cetățenia sau rezidența permanentă în Canada în conformitate cu legile sale, sau

(ii) orice întreprindere incorporată sau constituită în mod corespunzător în conformitate cu legea în vigoare în Canada,

care face o investiție pe teritoriul României, și

in ceea ce priveste Romania.

(i) orice persoana fizica care, in conformitate cu legislatia romana, este considerata a fi cetateanul sau si care nu poseda cetatenia Canadei.

(ii) orice persoana juridica, incluzand orice societate comerciala, corporatie, asociatie de afaceri sau alta organizatie, care este constituita sau altfel organizata, in mod corespunzator, in conformitate cu legislatia romana si isi are sediul impreuna cu activitatile economice efective pe teritoriul Romaniei.

care efectueaza o investitie pe teritoriul Canadei,

(h) "masura" include orice lege, reglementare, procedura, cerinta sau practica,

(i) "venituri" desemneaza toate sumele produse de o investitie si include, in special, dar nu exclusiv, profituri, dobanzi, cresteri in valoare ale capitalului, dividende, redevente, onorarii sau alte venituri curente, indiferent de forma in care sunt pluate veniturile,

(j) "intreprindere de stat" inseamna o intreprindere care este proprietate de stat sau care este controlata de guvern prin interese ale dreptului de proprietate,

(k) "teritoriu" desemneaza

(i) cu privire la Canada, teritoriul Canadei, precum si acele zone maritime, inclusiv solul si subsolul adiacente limitei exterioare a mării teritoriale, asupra carora Canada exercita, conform dreptului international, drepturi suverane in scopul explorarii si exploatarii resurselor naturale ale acestor zone

(ii) cu privire la Romania, teritoriul Romaniei, inclusiv marea teritoriala si zona economica exclusiva asupra carora Romania isi exercita, in conformitate cu legislatia interna si dreptul international, suveranitatea, drepturi suverane si jurisdicție.

Articolul II

Infintarea, Dobandirea si Protejarea investitiei

(1) Fiecare Parte Contractanta va incuraja crearea conditiilor favorabile pentru investitorii celeilalte Parti Contractante pentru efectuarea investitiilor pe teritoriul sau

(2) Fiecare Parte Contractanta va acorda investitiilor sau veniturilor investitorilor celeilalte Parti Contractante

(a) tratament just si echitabil in conformitate cu principiile dreptului international si legislatia nationala, prevazand totusi ca, in cazul unui conflict intre principiile dreptului international si legislatia nationala, principiile dreptului international vor prevala. si

(b) protectie si securitate deplina

(3) Fiecare Parte Contractanta va permite infintarea unei noi intreprinderi de afaceri sau dobandirea unei intreprinderi de afaceri existente sau unei parti dintr-o astfel de intreprindere de catre investitori sau potentiali investitori ai celeilalte Parti Contractante pe o baza nu mai putin favorabila decat cea care permite, in situatii asemanatoare, o astfel de dobandire sau infintare de catre

(a) investitori sau potentialii investitori interni, sau

(b) investitori sau potentiali investitori ai unui stat tert

(4) (a) Hotararile oricarei Parti Contractante, potrivit masurilor care nu sunt in contradictie cu acest Acord, de a permite sau nu o dobandire nu se vor supune prevederilor Articolelor XIII sau XV ale acestui Acord

(b) Hotararile oricarei Parti Contractante de a nu permite infintarea unei noi intreprinderi de afaceri sau dobandirea unei intreprinderi de afaceri existente sau a unei parti dintr-o astfel de intreprindere de catre investitori sau potentiali investitori, in conformitate cu legile si reglementarile sale, nu se vor supune prevederilor Articolului XIII al acestui Acord

Articolul III

Tratamentul națiunii celei mai favorizate

dupa infiintare si Exceptii la acest tratament

(1) Fiecare Parte Contractanta va acorda investitorilor sau veniturilor investitorilor celeilalte Parti Contractante un tratament nu mai puțin favorabil decat cel pe care il acorda in situatii asemanatoare, investitorilor sau veniturilor investitorilor oricarui stat tert

(2) Fiecare Parte Contractanta va acorda investitorilor celeilalte Parti Contractante, cu privire la managementul, utilizarea, fructificarea sau instrainarea investitorilor sau veniturilor lor, un tratament nu mai puțin favorabil decat cel pe care il acorda in situatii asemanatoare, investitorilor unui stat tert

(3) Subparagraful (3) (b) al Articolului II si paragrafele (1) si (2) ale acestui Articol nu se aplica tratamentului acordat de o Parte Contractanta potrivit oricarui acord bilateral sau multilateral, existent sau viitor

(a) de infiintare, consolidare sau extindere a unei zone de comert liber sau uniuni vamale;

(b) negociat in cadrul GATT ori organizatiei sale succesoare si care liberalizeaza comertul in servicii, sau

(c) cu privire la

(i) aviatie;

(ii) retele de transport in telecomunicatii si servicii de transport in telecomunicatii;

(iii) drepturi de pescuit,

(iv) probleme maritime, inclusiv operatiuni de salvare a unei nave, sau

(v) servicii financiare

Articolul IV

Tratamentul national dupa infiintare

si Exceptii la tratamentul national

(1) Fiecare Parte Contractanta va acorda investitorilor sau veniturilor investitorilor celeilalte Parti Contractante un tratament nu mai putin favorabil decat cel pe care il acorda, in situatii asemanatoare, investitorilor sau veniturilor propriilor investitori in ceea ce priveste extinderea, managementul, conducerea, desfasurarea si vanzarea sau instrainarea investitorilor

(2) Subparagraful (3) (a) al Articolului II, paragraful (1) al acestui Articol si paragrafele (1) si (2) ale Articolului V nu se aplica la

(a) (i) orice masuri existente neconforme mentinute in cadrul teritoriului unei Parti Contractante. In aceasta privinta, si pentru o siguranta ulterioara, este recunoscut ca, potrivit Constitutiei Romaniei si Legii Fondului Funciar 18/1991, persoanele fizice care nu au cetatenia romana si domiciliul in Romania, precum si persoanele juridice care nu au nationalitate romana si sediul in Romania, nu pot dobandi in proprietate terenuri de orice fel prin acte intocmite intre vu, si

(u) orice masura mentinuta sau adoptata dupa data intrarii in vigoare a acestui Acord care, in momentul vanzarii sau al altei instrainari a capitalurilor de stat sau a activelor dintr-o intreprindere de stat existenta ori o entitate guvernamentala existenta interzice sau impune restrictii referitoare la dreptul de proprietate asupra capitalurilor sau activelor ori impune conditii privind nationalitatea personalului de conducere sau a membrilor Consiliului Director;

(b) continuarea sau reluarea prompta a oricarei masuri neconforme la care se face referire in subparagraful (a);

(c) un amendament la orice masura neconforma la care se face referire in subparagraful (a), in masura in care amendamentul nu diminueaza cu aceste obligatii conformitatea masurii, in forma in care exista imediat inainte de amendament.

(d) dreptul fiecărei Parti Contractante de a face sau de a mentine exceptii in cadrul sectoarelor sau problemelor enumerate in Anexa la acest Acord.

Articolul V

Alte masuri

(1) (a) O Parte Contractanta nu poate pretinde ca o intreprindere a acelei Parti Contractante, care este o investitie in baza acestui acord, sa numeasca in functiile cele mai inalte de conducere persoane de o anumita nationalitate

(b) O Parte Contractanta poate pretinde, in conformitate cu legile si reglementarile sale, ca o majoritate a Consiliului Director, sau orice comitet al acestuia, al unei intreprinderi care este o investitie in baza acestui Acord, sa fie de o anumita nationalitate, sau rezident pe teritoriul Partii Contractante cu conditia ca aceasta cerinta sa nu impiedice in mod substantial capacitatea investitorului de a exercita controlul asupra investitiei sale

(2) Nici o Parte Contractanta nu poate impune vreuna din urmatoarele conditii in legatura cu permisiunea de infiintare sau de dobandire a unei investitii ori nu poate aplica vreuna din urmatoarele masuri in legatura cu reglementarea ulterioara a acelei investitii

(a) de a exporta un anumit nivel sau procent de marfuri,

(b) de a realiza un anumit nivel sau procent de produs intern,

(c) de a cumpara, folosi sau acorda prioritate bunurilor produse sau serviciilor asigurate pe teritoriul sau, sau de a cumpara bunuri sau servicii de la persoane de pe teritoriul sau,

(d) de a raporta in orice fel volumul sau valoarea importurilor la volumul sau valoarea exporturilor ori la suma incasarilor valutare asociate unei astfel de investitii, sau

(e) de a transfera tehnologie, un proces de productie sau alte cunostinte brevetate catre o persoana de pe teritoriul sau neafiliata a celui care efectueaza transferul, cu exceptia cazului in care pretentia este impusa ori angajamentul sau sarcina sunt dispuse de catre o instanta judecatoreasca, un tribunal administrativ sau o autoritate privind concurenta, fie pentru repararea unei pretinse incalcarii a legilor relative la concurenta, fie actionarea intr-o maniera care nu este incompatibila cu celelalte prevederi ale acestui Acord.

(3) Sub rezerva legilor, reglementarilor si politicilor sale, refentoare la intrarea strainilor, fiecare Parte Contractanta va permite intrarea temporara a cetatenilor celeilalte Parti Contractante, angajati de catre o intreprindere, care cauta sa ofere servicii acelei intreprinderi ori unei sucursale sau filiale a acesteia, in calitate manageriala sau executiva

Articolul VI

Exceptii diverse

(1) (a) In ceea ce priveste drepturile de proprietate intelectuala, o Parte Contractanta poate deroga de la Articolele III si IV intr-un anumit mod care sa fie compatibil cu Actul Final cuprinzand rezultatele Runderi Uruguay privind negocierile comerciale multilaterale, incheiat la Marrakesh, la 15 aprilie 1994.

(b) Prevederile Articolului VIII nu se aplica la eliberarea licentelor obligatorii acordate cu privire la drepturile de proprietate intelectuala sau la revocarea, limitarea sau crearea de drepturi de proprietate intelectuala, in masura in care aceasta eliberare, revocare, limitare sau creare este in concordanta cu Actul Final cuprinzand rezultatele Runderi Uruguay privind negocierile comerciale multilaterale, incheiat la Marrakesh, la 15 aprilie 1994

(2) Prevederile Articolelor II, III, IV si V ale acestui Acord nu se aplica la

(a) achiziitiile guvernului sau ale intreprinderilor de stat,

(b) subventiile sau alocatiile asigurate de un guvern sau o intreprindere de stat, inclusiv imprumuturi guvernamentale, garantii si asigurari,

(c) orice masura care nu recunoaste investitorilor celeilalte Partii Contractante si investitorilor lor orice drepturi sau preferente acordate populatiei aborigene a Canadei, sau

(d) orice program extern, prezent sau viitor, de sprijinire a promovarii dezvoltarii economice, fie bazat pe un acord bilateral, fie potrivit unui aranjament sau acord multilateral, cum ar fi acordul OECD privind Creditele de Export.

(3) Investitiile in industriile culturale sunt exceptate de la prevederile acestui Acord "Industria culturale" desemneaza persoanele fizice sau intreprinderile angajate in oricare din urmatoarele activitati.

(a) publicarea, distribuirea sau vanzarea de carti, reviste, periodice sau ziare tiparite sau scrise la masina in forma lizibila dar nemcluzand numai activitatea de tiparire sau zetarie a celor mai sus mentionate,

(b) producerea, distribuirea, vanzarea sau prezentarea filmelor sau a inregistrarilor video.

(c) producerea, distribuirea, vanzarea sau prezentarea de inregistrari muzicale audio sau video,

(d) publicarea, distribuirea, vanzarea sau prezentarea de muzica, tiparita sau scrisa la masina in forma lizibila, sau

(e) radiocomunicatii in care transmisiunile sunt destinate receptionarii directe de catre publicul larg si toate activitatile de transmisie prin radio, televiziune sau cablu precum si toate serviciile de programe prin satelit si retele de transmisiuni.

Articolul VII

Despagubirea pentru pierderi

Investitorilor unei Partii Contractante care au suferit pierderi deoarece investitiile sau veniturile lor de pe teritoriul celeilalte Partii Contractante au fost

afectate de un conflict armat, o stare de necesitate nationala sau o calamitate naturala pe acel teritoriu, li se va acorda de catre aceasta din urma Parte Contractanta, in ceea ce priveste restituirea, indemnuzata, despagubirea sau alta reglementare, un tratament nu mai putin favorabil decat cel pe care il acorda proprilor investitori sau investitorilor oricarui stat tert

Articolul VIII

Exproprierea

(1) Investitiile sau veniturile investitorilor oncarei Parti Contractante nu vor fi nationalizate, expropriate sau supuse masurilor avand un efect echivalent cu nationalizarea sau exproprierea (denumute in cele ce urmeaza "expropriere") pe teritoriul celeilalte Parti Contractante, decat daca masurile sunt luate in interes public, in conformitate cu procedura legala, intr-o maniera nediscriminatorie si in schimbul unei despagubiri prompte, adecvate si efective. Aceasta despagubire va fi bazata pe valoarea reala a investitiei sau veniturilor expropriate, imediat inaintea expropriarii sau in momentul in care exproprierea propusa a devenit cunoscuta public, oncare din situatii survine prima, va fi platibila de la data exproprierii la o rata comerciala normala a dobanzii, va fi platita fara intarziere si va fi efectiv realizabila si liber transferabila.

(2) Investitorul afectat va avea dreptul, conform legislatiei Parti Contractante care face exproprierea, la o examunare prompta, de catre o autoritate judecatoreasca sau o alta autoritate independenta a acelei Parti, a cazului sau si a evaluarii investitiei sau veniturilor sale in conformitate cu principiile expuse in acest Articol

Articolul IX

Transferul fondurilor

(1) Fiecare Parte Contractanta va garanta unui investitor al celeilalte Parti Contractante transferul fara restrictii al investitiilor si veniturilor Fara a lunuta considerata cu caracter general de mai sus, fiecare Parte Contractanta va garanta, de asemenea, investitorului transferul fara restrictii al

(a) fondurilor pentru rambursarea imprumuturilor legate de o investitie,

(b) sumelor provenind din lichidarea totala sau partiala a unei investiti,

(c) salariilor si altor remunerati ale unui cetatean al celeilalte Parti Contractante caruia i s-a permis sa lucreze, in legatura cu o investitie, pe teritoriul celeilalte Parti Contractante.

(d) oncarii despagubiri datorata unui investitor in virtutea Articolelor VII sau VIII ale acordului

(2) Transferurile se vor efectua fara intarziere in valuta convertibila in care a fost investit initial capitalul sau in orice alta valuta convertibila convenita de investitor si Partea Contractanta implicata. Daca nu s-a stabilit altfel de catre investitor, transferurile se vor efectua la cursul de schimb in vigoare la data transferului.

(3) Fara a incalca prevederile paragrafelor 1 si 2, o Parte Contractanta poate impiedica un transfer prin aplicarea echitabila, nediscriminatorie si de buna credinta a legilor sale referitoare la.

(a) bancruta, insolvabilitate sau protejarea drepturilor creditorilor,

(b) emisiunea, comercializarea sau tranzactionarea titlurilor de valoare,

(c) infractiuni penale,

(d) raportari de transferuri ale valutei sau altor instrumente monetare,
sau

(e) asigurarea satisfacerii hotararilor in cadrul procedurilor de
adjudecare

(4) Nici o Parte Contractanta nu poate cere investitorilor sai sa transfere,
sau nu ii poate penaliza pe investitorii sai pentru neefectuarea transferului
veniturilor atribuite investitiilor pe teritoriul celeilalte Parti Contractante

(5) Paragraful (4) nu va fi inteles ca impiedicand o Parte Contractanta de
la impunerea oricarei masuri prin aplicarea echitabila, nediscriminatorie si de
buna credinta a legilor sale referitoare la problemele expuse in subparagrafele de
la (a) la (c) ale paragrafului (3).

Articolul X

Subrogarea

(1) Daca o Parte Contractanta sau orice agentie a acesteia face plati catre
oricare din investitorii sai pe baza unei garantii sau contract de asigurare pe care
l-a incheiat in legatura cu o investitie, cealalta Parte Contractanta va recunoaste
valabilitatea subrogarii in favoarea acestei Parti Contractante sau agentii a
acesteia pentru orice drept sau titlu detinut de catre investitor.

(2) O Parte Contractanta sau orice agentie a acesteia, care este subrogata in
drepturile unui investitor in conformitate cu paragraful (1) al acestui Articol, va
fi indreptatita, in toate cazurile, la aceleasi drepturi ca si investitorul cu privire la
investitia respectiva si veniturile conexe. Aceste drepturi pot fi exercitate de catre
Partea Contractanta sau orice agentie a acesteia ori de catre investitor daca Partea
Contractanta sau orice agentie a acesteia il autorizeaza in acest sens

Articolul XI

Investiția în servicii financiare

(1) Nimic din acest Acord nu va fi interpretat ca împiedicând o Parte Contractantă de la adoptarea sau menținerea unor măsuri rezonabile din rațiuni prudentiale, cum ar fi

(a) protejarea investitorilor, deponentilor, participanților pe piața financiară, detinatorilor de polite de asigurare, solicitanților în baza unei polite sau persoanelor cărora le este datorată o obligație fiduciară de către o instituție financiară,

(b) menținerea siguranței, transparenței, integrității sau responsabilității financiare a instituțiilor financiare, și

(c) asigurarea integrității și stabilității sistemului financiar al unei Partii Contractante

(2) Fără a încălca prevederile paragrafelor (1), (2) și (4) ale Articolului IX, și fără a limita aplicabilitatea paragrafului (3) al Articolului IX, o Parte Contractantă poate împiedica sau limita transferurile efectuate de o instituție financiară către, sau în beneficiul unei filiale sau persoane asociate la o astfel de instituție sau deponent, prin aplicarea echitabilă, nediscriminatorie și de bună credință a măsurilor referitoare la menținerea siguranței, transparenței, integrității sau responsabilității financiare a instituțiilor financiare

(3) (a) În cazul în care un investitor supune arbitrajului o plângere în baza Articolului XIII și Partea Contractantă în diferend invocă paragrafele (1) sau (2) de mai sus, tribunalul constituit conform Articolului XIII va cere, la solicitarea acelei Partii Contractante, un raport scris de la Partea Contractantă din care să reiasă dacă și în ce măsură paragrafele respective constituie o apărare întemeiată la plângerea investitorului. Tribunalul nu va acționa înainte de primirea unui raport în baza acestui articol.

(b) Potrivit cererii primite în conformitate cu subparagraful (3) (a), Partea Contractantă vor proceda în conformitate cu Articolul XV, la pregătirea unui raport scris, fie pe baza acordului ulterior consultărilor, fie prin intermediul completului de arbitraj. Consultările se vor ține între autoritățile serviciilor

financiare ale Partilor Contractante Raportul va fi transmis tribunalului si va fi obligatoriu pentru tribunal

(c) In cazul in care, in termen de 70 zile de la trimiterea la tribunal, nu s-a facut nici o cerere de constituire a completului de judecata conform subparagrafului (3) (b) si nici raportul nu a fost primit de catre tribunal, tribunalul va decide asupra problemei

(4) Completele de judecata pentru diferende in cauze prudentiale si alte probleme financiare vor fi in posesia expertizei necesare cu privire la serviciul financiar specific in diferend

(5) Subparagraful (3) (b) al Articolului II nu se aplica cu privire la serviciile financiare.

Articolul XII

Masuri fiscale

(1) Cu exceptia celor prezentate in acest Articol, nimic din acest Acord nu se va aplica masurilor fiscale.

(2) Nimeni din acest Acord nu va afecta drepturile si obligatiile Partilor Contractante in baza oricarei conventii privind fiscalitatea. In eventualitatea in care exista vreo neconcordanza intre prevederile acestui Acord si o astfel de conventie, prevederile acelei conventii se aplica pana la neconcordanza respectiva

(3) Sub rezerva paragrafului (2), o plangere a unui investitor referitoare la faptul ca o masura fiscala a unei Parti Contractante reprezinta o incalcare a unei intelegeri intre autoritatile guvernamentale centrale ale unei Parti Contractante si investitor cu privire la o investitie va fi considerata ca o plangere pentru incalcare acestui Acord cu exceptia cazului in care autoritatile fiscale ale Partilor Contractante hotarasc in comun, nu mai tarziu de 6 luni de la notificarea plangerii investitorului, ca masura nu contravine unei astfel de intelegeri.

(4) Articolul VIII se poate aplica unei măsuri fiscale în afara de cazul în care autoritățile fiscale ale Partilor Contractante hotărăsc de comun acord nu mai târziu de 6 luni de la notificarea făcută de către investitorul care contestă o măsură fiscală, ca măsură nu reprezintă o expropriere.

(5) Dacă autoritățile fiscale ale Partilor Contractante nu reușesc să ia în comun hotărârile specificate în paragrafele (3) și (4) în termen de 6 luni de la efectuarea notificării, investitorul poate supune plângerea sa spre soluționare conform Articolului XIII.

Articolul XIII

Reglementarea diferendelor între un investitor și Partea Contractantă gazdă

(1) Orice diferend între o Parte Contractantă și un investitor al celeilalte Partii Contractante, referitor la plângerea investitorului ca o măsură adoptată sau neadoptată de către prima Parte Contractantă reprezintă o încălcare a acestui Acord și ca investitorul a suferit pierderi sau pagube datorate sau decurgând din această încălcare, va fi reglementat între ei pe cât posibil, pe cale amiabilă.

(2) Dacă un diferend nu se poate reglementa pe cale amiabilă în termen de 6 luni de la data la care a fost deschis, acesta poate fi supus arbitrajului de către investitor, conform paragrafului (4). În sensul acestui paragraf, un diferend se consideră a fi deschis atunci când investitorul unei Partii Contractante a transmis o notificare scrisă celeilalte Partii Contractante prin care pretinde ca o măsură adoptată sau neadoptată de către cea din urma Parte Contractantă reprezintă o încălcare a acestui Acord și ca investitorul a suferit pierderi sau pagube datorate sau care decurg din această încălcare. S-a convenit că, potrivit prevederilor acestui Articol, Partile Contractante să încurajeze investitorii să folosească instanțele judecătorești și tribunalele interne pentru soluționarea diferendelor.

(3) Un investitor poate supune diferendul, așa cum se face referire în paragraful (1), arbitrajului în conformitate cu paragraful (4) numai dacă:

(a) investitorul a consimtit in scris la aceasta,

(b) investitorul a renuntat la dreptul sau de a initia sau continua orice alte proceduri cu privire la masura pretinsa a fi o incalcare a acestui Acord inaintea instantelor judecatoresti sau tribunalelor Partii Contractante respective sau prin orice fel de procedura de reglementare a diferendului,

(c) daca problema in cauza implica fiscalitatea, conditiile specificate in paragraful (5) al Articolului XII au fost indeplinite, si

(d) nu au trecut mai mult de 3 ani de la data la care investitorul a obtinut, sau ar fi trebuit sa obtina pentru prima oara, informatii referitoare la pretinsa incalcare si informatii ca investitorul a suferit pierderi sau pagube

(4) Diferendul poate fi supus, la alegerea investitorului interesat, arbitrajului la

(a) Centrul International pentru Reglementarea Diferendelor privind Investitiile (ICSID) constituit conform Conventiei pentru Reglementarea Diferendelor privind Investitiile intre State si Persoane ale altor State, deschisa spre semnare la Washington la 18 Martie, 1965 (Conventia ICSID), cu conditia ca atat Partea Contractanta aflata in diferend cat si Partea Contractanta a investitorului sa fie parti ale Conventiei ICSID, sau

(b) Regulile privind Facilitatile Suplimentare ale ICSID cu conditia ca fie Partea Contractanta in diferend, fie Partea Contractanta a investitorului, dar nu amandoua, sa fie parte a Conventiei ICSID, sau

(c) Un arbitru international sau tribunal arbitral ad-hoc constituit pe baza Regulilor de Arbitraj ale Comisiei Natiunilor Unite pentru Drept Comercial International (UNCITRAL)

(5) Fiecare Parte Contractanta consimte neconditionat prin aceasta sa supuna diferendul arbitrajului international in conformitate cu prevederile acestui Articol

(6) (a) Consumtamanul dat conform paragrafului (5), impreuna fie cu consumtamanul dat conform paragrafului (3) fie cu consumtamanul dat conform paragrafului (12), va satisface cerintele pentru,

^{II} (i) consimtamantul scris al partilor in diferend, in sensul Capitolului XI (Jurisdicia Centrului) al Conventiei ICSID si in sensul Regulilor privind Facilitatile Suplimentare, si

(ii) un "acord in scris" in sensul Articolului II al Conventiei Natiunilor Unite pentru Recunoasterea si Aplicarea Hotararilor Arbitrale Externe incheiata la New York, la 10 Iunie, 1958 ("Conventia de la New York").

(b) Orice arbitraj, conform acestui Articol, se va tine intr-un stat care este parte a Conventiei de la New York, iar plangerile supuse arbitrajului vor fi considerate ca decurgand dintr-o relatie sau tranzactie comerciala in sensul Articolului I al acestei Conventii.

(7) Un tribunal constituit pe baza acestui Articol va decide asupra problemelor in diferend in conformitate cu acest Acord si cu regulile aplicabile ale dreptului international.

(8) Un tribunal poate stabili o masura temporara de protejare in scopul de a prezerva drepturile unei parti aflata in diferend sau de a se asigura ca jurisdicia tribunalului este pe deplin efectiva, incluzand un ordin de pastrare a probatoriului in posesia sau sub controlul unei parti in diferend ori de a proteja jurisdicia tribunalului. Un tribunal nu poate ordona incetarea sau interzicerea aplicarii masurii pretinsa a constitui o incalcare a acestui Acord. In sensul acestui paragraf. un ordin se circumscrie unei recomandari.

(9) Un tribunal poate acorda, separat sau in asociere, numai.

(a) compensati pecuniare si orice dobanda aferenta,

(b) restituierea proprietatii. in care caz hotararea va prevedea ca Partea Contractanta in diferend sa poata plati compensati pecuniare si orice dobanda aferenta in schimbul restituirii.

Un tribunal poate, de asemenea, hotari asupra cheltuielilor in conformitate cu regulile de arbitraj aplicabile.

(10) O hotarare de arbitraj va fi definitiva si obligatorie si va fi executorie pe teritoriul fiecareia dintre Partile Contractante.

(11) Orice proceduri bazate pe acest Articol nu vor prejudicia drepturile Partilor Contractante conform Articolelor XIV si XV

(12) (a) O plangere asupra faptului ca o Parte Contractanta incalca acest Acord si ca o intreprindere care este persoana juridica inregistrata sau corect constituita, in conformitate cu legile in vigoare ale acelei Parti Contractante, a suferit pierderi sau pagube datorate sau decurgand din aceasta incalcare, poate fi facuta de catre un investitor al celeilalte Parti Contractante care actioneaza in interesul unei intreprinderi pe care investitorul o detine sau o controleaza direct sau indirect. In acest caz

(i) va fi data o hotarare arbitrala intreprinderii afectate,

(ii) va fi cerut consimtamantul pentru arbitraj atat al investitorului cat si al intreprinderii,

(iii) atat investitorul cat si intreprinderea trebuie sa renunte la orice drept de mutiere sau continuare a oricaror proceduri cu privire la masura presupusa a fi o incalcare a acestui Acord in fata instantelor judecatoresti sau tribunalelor Parti Contractante respective sau prin orice fel de procedura de reglementare a diferendului, si

(iv) investitorul nu poate face plangere daca au trecut mai mult de trei ani de la data la care intreprinderea a cunoscut, sau ar fi trebuit sa cunoasca pentru prima oara, informatii referitoare la pretinsa incalcare si informatii ca a suferit pierderi sau pagube.

(b) Fara a incalca prevederile subparagrafului 12 (a), atunci cand o Parte Contractanta in diferend priveaza un investitor aflat in diferend de la controlul unei intreprinderi, nu vor fi cerute urmatoarele,

(i) consimtamantul pentru arbitraj al intreprinderii conform paragrafului 12 (a) (ii), si

(ii) renuntarea de catre intreprindere conform paragrafului 12 (a) (iii)

Articolul XIV

Consultari si Schimburi de Informatii

Fiecare Parte Contractanta poate solicita consultari cu privire la interpretarea sau aplicarea acestui Acord. Cealalta Parte Contractanta va da deplina consideratie acestei solicitari. Pe baza cererii oricarei Parti Contractante, se vor face schimburi de informatii cu privire la masurile adoptate de cealalta Parte Contractanta ce ar putea avea impact asupra noilor investitii, investitiilor sau veniturilor cuprinse in acest Acord

Articolul XV

Diferende intre Partile Contractante

(1) Orice diferend intre Partile Contractante privind interpretarea sau aplicarea acestui Acord, va fi reglementat, oricand este posibil, pe cale amabila prin consultari.

(2) Daca un diferend nu poate fi solutionat prin consultari, va fi supus, la cererea oricarei Parti Contractante, unui complet de arbitraj spre reglementare.

(3) Un complet de arbitraj va fi constituit pentru orice diferend in termen de doua luni de la primirea prin canale diplomatice a cererii de arbitraj, fiecare Parte Contractanta va numi un membru pentru completul de arbitraj. Cei doi membri vor alege apoi un national al unui stat tert care, cu aprobarea celor doua Parti Contractante, va fi numit presedinte al completului de arbitraj. Presedintele va fi numit in termen de doua luni de la data numirii celorlalti doi membri ai completului de arbitraj.

(4) Daca in perioadele mentionate la paragraful (3) al acestui Articol, nu au fost facute numirile necesare, oricare Parte Contractanta poate, in absenta oricarui alt acord, sa invite pe Presedintele Curtii Internationale de Justitie sa faca numirile necesare. Daca presedintele este national al oricarei Parti Contractante sau este altfel impiedicat de la indeplinirea numitei functii, Vice-presedintele va fi invitat sa faca numirile necesare. Daca Vice-Presedintele este national al oricarei Parti Contractante sau este impiedicat sa indeplineasca acea

funcție, membrul Curtii Internaționale de Justiție care urmează imediat în funcție, care nu este național al unei Partii Contractante, va fi invitat să facă numirile necesare.

(5) Completul de arbitraj își va stabili propria procedură. Completul de arbitraj își va lua hotărârea cu majoritate de voturi. Această hotărâre va fi obligatorie pentru ambele Partii Contractante. Dacă nu s-a convenit altfel, hotărârea completului de arbitraj va fi dată în termen de șase luni de la numirea președintelui în conformitate cu paragrafele (3) sau (4) ale acestui Acord.

(6) Fiecare Parte Contractantă va suporta cheltuielile propriului membru în completul de arbitraj și cele ale reprezentării sale în procedurile arbitrale, cheltuielile președintelui și celelalte cheltuieli vor fi suportate în mod egal de Partile Contractante. Completul arbitral poate, totuși, direct prin hotărârea sa, să dispună ca o proporție mai mare a cheltuielilor să fie suportată de către una din cele două Partii Contractante, iar această hotărâre va fi obligatorie pentru ambele Partii Contractante.

(7) Partile Contractante vor ajunge, în termen de 60 de zile de la hotărârea completului, la o înțelegere pentru rezolvarea diferendului lor. Această înțelegere va pune în aplicare hotărârea completului. Dacă Partile Contractante nu ajung la o înțelegere, Partea Contractantă care a deschis diferendul va fi îndreptată la compensație sau la suspendarea beneficiilor în valoare echivalentă cu cele hotărâte de către completul de arbitraj.

Articolul XVI

Transparenta

(1) Partile Contractante vor schimba, în termen de doi ani de la intrarea în vigoare a acestui Acord, scrisori cuprinzând, pe cât posibil, orice măsuri existente neconforme cu obligațiile specificate în subparagraful (3) (a) al Articolului II, Articolul IV sau paragrafele (1) și (2) ale Articolului V.

(2) Fiecare Parte Contractantă va asigura, în măsura posibilităților practice, ca legile, reglementările, procedurile și hotărârile sale administrative de aplicabilitate generală referitoare la orice problemă cuprinsă în acest Acord să fie

publicate prompt sau altfel facute accesibile incat sa permeta cunoasterea lor de catre persoanele interesate si de cealalta Parte Contractanta

Articolul XVII

Aplicare si Exceptii generale

(1) Acest Acord se va aplica oricarei investitii efectuate de un investitor al unei Parti Contractante pe teritoriul celeilalte Parti Contractante anterior sau dupa intrarea in vigoare a acestui Acord. Totusi, acest Acord nu se va aplica in cazul diferendelor care au aparut inainte de intrarea sa in vigoare

(2) Nimic din acest Acord nu va fi interpretat ca impiedicand o Parte Contractanta de la adoptarea, mentinerea sau aplicarea oricaror masuri conforme cu acest Acord pe care le considera potrivite pentru a se asigura ca activitatea investitionala de pe teritoriul sau sa fie intreprinsa intr-o maniera adecvata problematicii mediului inconjurator.

(3) Cu conditia ca aceste masuri sa nu fie aplicate intr-o maniera arbitrara sau nejustificata, ori sa nu constituie o restrictie degluzata pentru comerțul international sau pentru investitie, nimic din acest Acord nu va fi interpretat ca impiedicand o Parte Contractanta de la adoptarea sau mentinerea masurilor, inclusiv a masurilor legate de mediul inconjurator

(a) necesare pentru a asigura conformitatea cu legile si reglementarile care nu sunt in contradictie cu prevederile acestui Acord.

(b) necesare pentru a proteja viata sau sanatatea umana, animala sau vegetala, sau

(c) referitoare la conservarea resurselor naturale epuizabile de orice fel, daca aceste masuri sunt puse in practica tinand cont de restrictiile privind productia sau consumul intern.

Articolul XVIII

Intrarea in vigoare

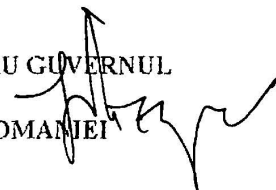
(1) Fiecare Parte Contractanta va notifica celeilalte in scris cu privire la indeplinirea procedurilor cerute pe teritoriul sau pentru intrarea in vigoare a acestui Acord. Acest Acord va intra in vigoare la data ultimei dintre cele doua notificari

(2) Acest Acord va ramane in vigoare in afara de cazul in care oncare Parte Contractanta notifica celeilalte Partii Contractante, in scris, intentia sa de incetare a acestuia. Incetarea acestui Acord va deveni efectiva la un an dupa ce notificarea incetarii a fost primita de catre cealalta Parte Contractanta. Referitor la investitiile sau angajamentele de investire facute anterior datei la care incetarea acestui Acord devine efectiva, prevederile Articolelor de la I la XVII inclusiv ale acestui Acord vor ramane in vigoare pentru o perioada de cincisprezece ani

Drept pentru care, subsemnati, pe deplin autorizati de catre guvernele respective, au semnat acest Acord.

Incheiat in duplicat la Bucuresti in ziua de 17 aprilie 1996, in limbile franceza, romana si engleza, toate textele fiind egal autentice.

PENTRU GUVERNUL
CANADEI

PENTRU GUVERNUL

ROMANIEI

ANEXA

(1) În conformitate cu Articolul IV, subparagraful (2) (d), Canada își rezerva dreptul de a face și de a menține exceptii în sectoarele sau problemele enumerate mai jos

- servicii sociale (adică aplicarea legilor privind ordinea publică, servicii corecționale; protecția sau asigurarea veniturilor, protecția sau asigurările sociale; asistența socială, învățământ public; instruire publică, îngrijirea sănătății și a copilului),

- servicii în orice alt sector,

- titluri de valoare guvernamentale - așa cum sunt descrise în SIC 8152,

- condiții de rezidență pentru dreptul de proprietate asupra terenului de pe coasta oceanului;

- măsurile care pun în aplicare Acordurile privind teritoriile nord-vestice și teritoriul Yukon asupra Titeiului și Gazelor

(2) În conformitate cu Articolul IV, subparagraful (2) (d) România își rezerva dreptul de a face și de a menține exceptii în sectoarele și problemele enumerate mai jos:

- servicii sociale (respectiv aplicarea legilor privind ordinea publică, servicii corecționale; protecția sau asigurarea veniturilor, protecția sau asigurările sociale; asistența socială; învățământ public, instruire publică, îngrijirea sănătății persoanelor; protecția copilului);

- servicii în orice alt sector, inclusiv acelea compatibile cu oferta României din Runda Uruguay

(3) În sensul acestei Anexe, "SIC" înseamnă, în ceea ce privește Canada, numerotarea Clasificării Standardului Industrial așa cum este definită în Statistica Canadei, Clasificarea Standardului Industrial, ediția a IV-a, 1980